

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ครั้งที่ ๓/๒๕๖๐

วันพฤหัสบดีที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

ณ ห้องประชุมกรรมการวิสามัญ หมายเลข ๒๒๐ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

กรรมการวิสามัญ ผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์	ประธานคณะกรรมการวิสามัญ
๒. นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๓. ศาสตราจารย์กิตติคุณบวรศักดิ์ อุวรรณโณ	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์ปรีร์เจติ สึงคะเนติ	โฆษกคณะกรรมการวิสามัญสภา
๕. ศาสตราจารย์พิเศษธนนิติ เศรษฐบุตร	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๖. นายมนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๗. พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๘. พลเอก จิระเดช โมกขะสมิต	กรรมการวิสามัญ
๙. นายชวนะ ไตรมาศ	กรรมการวิสามัญ
๑๐. พลเอก ดนัย มีชูเวท	กรรมการวิสามัญ
๑๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	กรรมการวิสามัญ
๑๒. นายธีระพงษ์ สว่างศ์วิระวิลาส	กรรมการวิสามัญ
๑๓. นายพจน์ อร่ามพัฒนานนท์	กรรมการวิสามัญ
๑๔. นายพรศักดิ์ เจียรณัย	กรรมการวิสามัญ
๑๕. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม	กรรมการวิสามัญ
๑๖. นายวิทยา นายสุวรรณ	กรรมการวิสามัญ
๑๗. นายสุชาติ ตระกูลเกษมสุข	กรรมการวิสามัญ

กรรมการวิสามัญ ผู้ลาการประชุม คือ

๑. พลเอก ทรงกิตติ จักกาบาตร์
๒. พลเรือเอก พลเดช เจริญกุล
๓. นายพันธุ์ชัย วัฒนชัย
๔. นายสุพจน์ ไช่มุกด์
๕. ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต

ผู้เข้าร่วมประชุม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายอภิวัฒน์ คงชาติ

ผู้อำนวยการฝ่ายการร่างกฎหมาย

๒. นางสาวกมลกานต์ ศรสวรรณ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นายกฤษณะ ยอดสุวรรณ

นิติกรปฏิบัติการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

- นายอัครเดช คนชื่อ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๑. นายภาสพงษ์ เรณูมาศ

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๕

๒. นายบุญเสริม นาคสาร

เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญระดับทรงคุณวุฒิ

๓. นายสุภัทร แสงประดับ

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘๖ วรรคสาม คือ

- นางปิยาภา ชะธีระคุปต์

นิติกรปฏิบัติการ กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญ ๕

เริ่มการประชุมเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมาธิการวิสามัญมาครบองค์ประชุมแล้ว ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

๑. การแปรญัตติ

ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไว้พิจารณา และได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาคณะหนึ่ง จำนวน ๒๒ คน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการแปรญัตติจำนวน ๗ วันนับแต่วันถัดจากวันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการ โดยจะครบกำหนดระยะเวลาแปรญัตติในวันนี้เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ขณะนี้มีผู้แปรญัตติแล้วจำนวนทั้งสิ้น ๕ คน คือ ๑) นายกล้านรงค์ จันทิก ๒) นายธานี อ่อนละเอียด ๓) นายเจริญศักดิ์ ศาลากิจ ๔) พลเรือเอก ธราธร ขจิตสุวรรณ และ ๕) นายวรพล โสคติยานุรักษ์

๒. การรับฟังความคิดเห็น

ตามที่ที่ประชุมได้มีมติให้เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อสาธารณชน ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (www.senate.go.th) ขณะนี้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญได้เปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยกำหนดเวลาในการรับฟังความคิดเห็นระหว่างวันที่

๔ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

๓. ข่าวเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

นายคุณิน บุญสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการในการให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำคุกบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์ศาลรัฐธรรมนูญ ฐานละเมิดอำนาจศาล (ปรากฏตามเอกสารที่แจกในที่ประชุม)

๔. เอกสารตารางเปรียบเทียบ

ที่ประชุมได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญจัดทำตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ฉบับที่ เสนอสถานะนิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณา กับข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ และข้อสังเกตของคณะกรรมการมาเสนอต่อที่ประชุม (ปรากฏตามเอกสารเล่มสีชมพูที่แจกในที่ประชุม)

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ โดยไม่มีการแก้ไข

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ มีการแก้ไขในหัวข้อที่ ๒. ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญ หน้าที่ ๔ ถึงหน้าที่ ๖ เป็นดังนี้

๒. ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญ

นายเชวณะ ไตรมาศ กรรมการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญ ได้กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในเบื้องต้นศาลรัฐธรรมนูญได้มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ซึ่งทางคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ได้ปรับแก้ไขตามข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในบางประเด็น ยังคงเหลือประเด็นที่ยังไม่ได้ปรับแก้ไข จำนวน ๑๓ ประเด็น ดังนี้

๑. มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูกคัดสรรหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณคดีและวินิจฉัยมิได้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา ให้วุฒิสภา/ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มาจากคณะกรรมการสรรหาทุกคณะร่วมกัน/ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

ข้อสังเกต

วรรคสี่เป็นกรณีที่กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาทำหน้าที่ตรวจสอบกันเอง น่าจะกำหนดให้วุฒิสภาหรือที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มาจากสภาคณะกรรมการสรรหาทุกคนรวมกันหรือศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบ

๒. มาตรา ๒๓ การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม สำนักงานเลข ปรากฏจากอดีตถึงปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม

ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา ทนเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ ที่จัดในเวลาสวดทศหรืออดบวชส่วน ให้ถือว่ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับตุลาการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อสังเกต

เห็นควรตัดวรรคสองออก เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาล โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับอยู่แล้ว นอกจากนี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีสถานะเป็นข้าราชการประจำที่จะต้องกำหนดเรื่องลาหยุดราชการเหมือนข้าราชการประจำ สำหรับการเข้ารับการศึกษาหรืออบรมนั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตุลาการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๓. มาตรา ๔๑ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๒) ที่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

ข้อสังเกต

วรรคสอง (๒) น่าจะไม่สอดคล้องกับทางแนวปฏิบัติกรณีที่ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความไปยังหน่วยงานธุรการของแต่ละศาล (สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ) แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเป็นระบบศูนย์กลางในการบริหารจัดการภายในของแต่ละศาล และเป็นการทำให้การประสานงานคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. มาตรา ๔๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๖ (๒) ถึง (๖) ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าการละเมิดนั้นผู้ร้องเห็นว่าเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลขอให้ศาลวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นได้

ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นตามวรรคหนึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง หรือจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลก็ได้

ให้ความหมายในมาตรา ๔๕ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๕๑ ด้วยโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

สมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๕. มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๗ ให้เป็นหน้าที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือเป็นกรณีตามวรรคสาม

องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งเข้าดำรงตำแหน่งภายหลังวาระที่มีตรนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกแล้ว จะร่วมทำคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่กรณีไม่เข้าร่วมจะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งมีได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาประเด็นสำคัญแห่งคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต

- พรรคสาม ตุลาการที่จะร่วมทำคำวินิจฉัยได้ควรได้ร่วมพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดี ความตามร่างพรรคสามอาจจะเคร่งครัดเกินไป และความในพรรคสี่ที่กำหนดไว้ก็น่าจะเพียงพอแล้ว จึงเห็นสมควรตัดความในพรรคสามออก และแก้ไขพรรคสี่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๖. มาตรา ๕๓ เมื่อศาลหรือตุลาการประจำคดีมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสองหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต

- พรรคหนึ่ง เห็นสมควรเพิ่มเติม “ตุลาการประจำคดี” ด้วย ทั้งนี้ เพื่อรองรับกรณีมีการตั้งตุลาการประจำคดีและตุลาการประจำคดีนั้นมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

- ในการพิจารณาคดีที่ไม่มีคู่กรณี เช่น คดีที่ขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติกฎหมายขัดแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพื่อให้การพิจารณาคดีดังกล่าวรอบด้านและเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่สมควรให้เพิ่มการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อมูลของผู้รักษาการกฎหมายหรือผู้แทน หรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติของกฎหมายนั้นก็ได้

๗. มาตรา ๕๔ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ย่อมทำได้ โดยต้องยื่นคำร้องเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แต่หรือในกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาก็ได้

ข้อสังเกต

น่าจะแก้ไขเพื่อให้ศาลมีดุลพินิจครอบคลุมทั้งกรณีที่ยื่นคำร้องก่อนเจ็ดวันและกรณีที่ศาลกำหนดวันที่จะมีคำวินิจฉัยน้อยกว่าเจ็ดวันได้ด้วย

๘. มาตรา ๕๖ เมื่อศาลรับคดีใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

ตุลาการทุกคนเว้นแต่ตุลาการที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเข้าใจส่วนตนตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้

เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัย ประเด็นข้อใดแห่งคดี โดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อสังเกต

เห็นสมควรแก้ไขวรรคสามเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๙. วิธีการคุ้มครองชั่วคราว

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

มาตรา ... เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือยากแก่การแก้ไขเยียวยา
ในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อศาลเห็นสมควร หรือ
คู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย
และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาล
มอบหมายและรายงานศาลทราบ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อสังเกต

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

เห็นควรคงหลักการวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามร่างมาตรา ๘๐ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

๑๐. การบังคับตามคำวินิจฉัย

มาตรา ... คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย
ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยอาจมีเงื่อนไขหรือมาตรการในการ
บังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานผล
การปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาล
มีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อสังเกต

เห็นควรคงหลักการบังคับตามคำวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๘๖ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

๑๑. มาตรา ๗๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ใน
วันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ **บรรดามีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ**
ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่กรณีตาม (๑)
ในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มีให้นำมาใช้บังคับ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวัน
ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
ที่ ๒๔/๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐
บรรดามีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่อยู่ครบวาระหรือมีเหตุพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่ง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเมื่อมีสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อสังเกต

เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระของศาลและคำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เรื่อง กฎหมายขัดต่อหลักนิติธรรมโดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Court of Human Rights) ได้มีคำวินิจฉัยคดีประธานศาลฎีกา Baka V. Hungary วันที่ ๑๗ - ๑๘ June ๒๐๑๑ ว่าประธานศาลฎีกาฮังการี คือ นาย Baka ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. ๑๙๔๙ (The Constitution and the Organization and Administration of the Court Act ค.ศ. ๑๙๔๙) แต่ต่อมารัฐธรรมนูญและกฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. ๒๐๑๑ ซึ่งเป็นฉบับใหม่ได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของตุลาการในศาลฮังการีมา ๕ ปีขึ้นไป ทั้ง ๆ ที่คุณสมบัติใหม่ดังกล่าวนี้ไม่มีการบัญญัติไว้เมื่อก่อน นาย Baka ได้รับเลือกจากรัฐสภาฮังการีให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ด้วยผลของหลักเกณฑ์ใหม่ทำให้ นาย Baka พ้นจากตำแหน่งทันทีเพราะคุณสมบัติหลักเกณฑ์ใหม่ไม่ครบ ดังนั้น นาย Baka จึงยื่นฟ้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป และศาลฯ วินิจฉัยว่าการออกหลักเกณฑ์ใหม่จะให้มีผลย้อนหลังต่อผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ ณ ปัจจุบันมิได้ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขคุณสมบัติการเป็นตุลาการต้องไม่ใช้กับผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่แล้ว ณ วันที่ออกกฎหมาย การออกกฎหมายโดยมุ่งหมายให้ประธานศาลฎีกาคคนปัจจุบันพ้นจากตำแหน่งจึงขัดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และเพิ่มความวุ่นวายเพื่อให้ตุลาการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐ อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้เริ่มการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๗ แล้ว

๑๒. หมวด ๗ ภายใต้อธิปไตยอันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามหมวด ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาดตามวรรคหนึ่งแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้หรือในกรณีที่ไม่มีผู้มาฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นบรรทัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง กรณีแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้บรรดาความเห็นของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายใต้อธิปไตยอันนับแต่วันพ้นสวาระระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่วินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์ในการรับบำเหน็จตอบแทนตามมาตรา ๒๖ ให้ถือว่าพรหพันธ์สหภาพแห่งประเทศไทยเป็นพรหพันธ์สหภาพแห่งประเทศไทยด้วยเหตุผลข้อ

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ข้อสังเกต

เห็นควรตัดออก เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสังเกตในร่างมาตรา ๗๖ ที่เห็นควรเพิ่มความเป็นวรรคสามแล้ว

๑๓. ประเด็นระยะเวลาในการรับคำร้อง (ร่างมาตรา ๔๘)

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ปรับแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๘ เรื่องการพิจารณารับคำร้องที่มีระยะเวลาที่เร่งรัดอันอาจเป็นปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะในร่างมาตรา ๔๘ วรรคสอง กล่าวคือ ระยะเวลาในการพิจารณารับคำร้องที่ค่อนข้างสั้นมาก ทั้งในส่วนของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการให้ส่งเรื่องให้คณะตุลาการภายในสองวันนับแต่วันที่รับคำร้อง และกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจและมีการรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการทำงาน

ดังนั้น เห็นควรให้คงตามร่างฯ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอในร่างมาตรา ๕๑ และร่างมาตรา ๕๓ ดังนี้

“มาตรา ๕๑ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจำคดี เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๒๕๖ (๙) ของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการทั้งคณะเป็นตุลาการประจำคดี

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลมอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีแทน

ให้ตุลาการประจำคดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๕๓ และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดี คำสั่งของตุลาการประจำคดีให้ถือเสียงข้างมาก”

“มาตรา ๕๓ ให้ตุลาการประจำคดีตามมาตรา ๕๑ มีอำนาจตรวจและมีการรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

กรณีตุลาการประจำคดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยให้เสนอศาลพิจารณภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากศาลเห็นพ้องด้วยให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล

หากศาลไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดีตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล”

อนึ่ง มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าในร่างมาตรา ๔๘ ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เปลี่ยนจากคำว่า “ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจำคดี” เป็น “คณะตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นผู้พิจารณา” ทั้งนี้ ยังคงมีความหมายเช่นเดิม”

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๓.๑ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. (เรียงตามลำดับมาตรา) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นางปิยาภา ชระธีระคุปต์ นิตินกรปฏิบัติกร ในฐานะผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมครั้งที่ผ่านมา ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เป็นรายมาตราโดยเริ่มพิจารณาจากหลักการและเหตุผลจนถึงมาตรา ๔ ซึ่งในมาตรา ๔ ได้รอกการพิจารณาใน ๓ ประเด็น ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ประเด็นแรก ควรเพิ่มบทนิยามศัพท์คำว่า “หนังสือ” หรือไม่

ประเด็นที่สอง ควรเพิ่มบทนิยามศัพท์คำว่า “หน่วยงานของรัฐ” หรือไม่

ประเด็นที่สาม บทนิยามศัพท์คำว่า “กระบวนพิจารณา” ควรใช้ถ้อยคำ จากเดิมคำว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้” เป็น คำว่า “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น” เพื่อให้ถ้อยคำให้เป็นไปในทางเดียวกันหรือไม่

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เรียงตามลำดับมาตรา ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

มาตรา ๕

ไม่มีการแก้ไข

ประเด็นอภิปราย

นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์ รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่หนึ่ง ได้ตั้งข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า มาตราดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับความในมาตรา ๖ ดังนั้นในการออกกฎหมายลำดับรองตามความในมาตรา ๕ วรรคสองนั้น ควรให้ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลสามารถกำหนดโดยทำเป็นข้อกำหนดได้ด้วย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ต่อประเด็นดังกล่าว นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ความในมาตรา ๕ เป็นการวางหลักทั่วไปที่มีผลเป็นการทั่วไปที่จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบคล้ายกับองค์กฤษฎีกาต่าง ๆ ซึ่งการที่ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลจะวางระเบียบต่าง ๆ หรือแจ้งให้ทราบก็สามารถดำเนินการตามความในมาตรา ๕ ได้ แต่กรณีข้อกำหนดตามความในมาตรา ๖ ส่วนใหญ่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณา เป็นเรื่องอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญในการออกกฤษฎีกาภายในอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ รวมถึงการออกข้อกำหนดซึ่งเกี่ยวกับวิธีพิจารณาซึ่งต้องพิจารณาในแต่ละเรื่องแต่ละมาตราอีกครั้งว่าสมควรจะเปิดเผยหรือเผยแพร่โดยวิธีใด

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้คงความตามร่างเดิม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

มาตรา ๖

รอกการพิจารณา

ประเด็นอภิปราย

นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์ รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่หนึ่ง ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เป็นการล่วงหน้า ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการออกข้อกำหนดเพื่อให้เป็นไป

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ควรกำหนดให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งฉบับโดยให้กำหนดเป็น “ข้อกำหนดของศาล”

นายเชาวนะ ไตรมาศ กรรมการการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า จากการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เบื้องต้นพบว่า ในเรื่องของข้อกำหนดมี ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบททั่วไป มี ๔ มาตรา และส่วนที่เป็นบทเฉพาะ มี ๑๒ เรื่อง ในส่วนของการพิจารณาของศาลจะใช้คำว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ” แต่ในเรื่องของการรักษาการจะบัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนด แม้จะบัญญัติให้ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดก็เพื่อความคล่องในการปฏิบัติงาน แต่ในทางปฏิบัติข้อกำหนดดังกล่าวเป็นข้อกำหนดของศาล และไม่ขัดข้องหากจะเพิ่มเติมถ้อยคำ คำว่า “ของศาล” เป็น “ข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศของศาล”

ศาสตราจารย์กิตติคุณบรรศักดิ์ อูวรรณโณ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สอง ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติของศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน มีแต่ข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญไม่ใช่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่างจากศาลฎีกาที่ใช้ระเบียบของประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ ควรกำหนดให้ชัดว่าการออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นการออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศของศาล

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้รอการพิจารณาความในมาตรา ๖ ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ของศาล” เพื่อให้ นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมการการวิสามัญ ตรวจสอบเนื้อหาในมาตราอื่นว่ามีการใช้ข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศที่เป็นอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะหรือไม่ อย่างไร

หมวด ๑ ศาล

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗

รอการพิจารณา

ประเด็นอภิปราย

ศาสตราจารย์กิตติคุณบรรศักดิ์ อูวรรณโณ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สอง ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการได้มีข้อสังเกตว่า คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ หากไม่กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ คดีจะอยู่ในอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยของศาลปกครองซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดี และปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบกับคำพิพากษาของศาลปกครองผูกพันเฉพาะคู่ความไม่ผูกพันเป็นการทั่วไปแบบคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งผูกพันหน่วยงานของรัฐทุกองค์กรให้ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น เห็นควรเพิ่มเติมให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับบทบัญญัติมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ศาสตราจารย์บรรเจ็ด สิงคะเนติ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมว่า เห็นควรให้คดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากหน้าที่ของรัฐตามหมวด ๕ ตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่หน้าที่ทางปกครองอันเกิดจากการกระทำทางปกครอง อาจเป็นเรื่องของนโยบาย

และแผน หรือกฎหมาย ซึ่งศาลปกครองก็มีข้อจำกัดในการบังคับ เนื่องจากอำนาจบังคับทางปกครอง ตามมาตรา ๗๒ ประกอบกับหน้าที่ตามหมวด ๕ เป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลที่จะมีอำนาจ ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเป็นศาลรัฐธรรมนูญ

นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่หนึ่ง ได้ให้ข้อมูล ต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการได้เคยเสนอความเห็นในเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) แต่ กรธ. ได้ตัดออก เนื่องจากเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ แต่เป็น อำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี และหากกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ อาจจะมีผู้ร้องจำนวนมาก จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณบวรศักดิ์ อุวรรณโณ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สอง ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า หากจะนำความขึ้นฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เช่น ผู้ร้องต้องร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐก่อน หากหน่วยงานของ รัฐยังไม่ดำเนินการก็สามารถเสนอเรื่องมายังคณะรัฐมนตรีเพื่อกลับกรอกก่อนขึ้นหนึ่ง เมื่อคณะรัฐมนตรี เห็นสมควรอาจสั่งให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ หรืออาจเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขก่อนนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ต่อประเด็นดังกล่าว นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็น ต่อที่ประชุมว่า การบังคับการให้เป็นไปตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐนั้น แม้หน้าที่ของรัฐตามหมวด ๕ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่การปฏิบัติให้เป็นไปตามหมวด ๕ ขึ้นกับข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องด้วย ดังนั้น การดำเนินการให้เป็นไปตามหมวด ๕ รวมถึงการฟ้องร้องที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด เมื่อพิจารณาคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ไม่ใช่กรณีที่จะต้อง ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญเสมอไป อาจเป็นเรื่องของการใช้สิทธิทางศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงไม่ได้กำหนดลักษณะของคดีตามหมวด ๕ ไว้ชัดเจน อีกทั้งมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเปิดช่องไว้แล้ว ซึ่งการบัญญัติให้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามหมวด ๕ ไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาล รัฐธรรมนูญจำนวนมากเกินความจำเป็น

ศาสตราจารย์บวรเจตน์ สิ้นคะเนติ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า กฎหมายที่จะเป็นไปตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต้องกำหนดเงื่อนไขว่า กรณีการกระทำที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด ให้ดำเนินคดีที่ ศาลนั้น เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินคดีในศาลนั้น ๆ ได้ ให้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญได้

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า กรณีตามหมวด ๕ เป็นกรณีที่มีการใช้สิทธิทางศาลต่าง ๆ แตกต่างไปตามข้อเท็จจริง ประกอบกับ ได้มีการวางกลไกในการเยียวยาโดยการฟ้องร้องบังคับหน่วยงานให้เป็นไปตามหมวด ๕ อยู่แล้วใน มาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ศาสตราจารย์กิตติคุณบวรศักดิ์ อุวรรณโณ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สอง ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า รัฐธรรมนูญในหลายประเทศบัญญัติถึงสิทธิของประชาชนไม่ได้บัญญัติถึงสิทธิ

ของรัฐเหมือนของประเทศไทย ซึ่งการบัญญัติถึงสิทธิของประชาชนก็คือหน้าที่ของรัฐ และหากประชาชนคนใดถูกกระทบสิทธิก็สามารถฟ้องร้องรัฐได้ แต่เป็นคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้ถูกกระทบสิทธิไม่ใช่คดีทั่วไประหว่างรัฐกับประชาชนทุกคน เมื่อการบัญญัติความในหมวด ๕ โดยให้เป็นหน้าที่ของรัฐขึ้น ถ้าไม่บัญญัติให้รัดกุม ผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องก็คือประชาชนทั้งหมด ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาแก่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก

ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ ได้ให้ข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า อำนาจในการกำหนดค่าบังคับของศาลปกครองตามมาตรา ๗๒ เมื่อพิจารณาร่วมกับความในหมวด ๕ เห็นว่า ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน เนื่องจากศาลปกครองสามารถวินิจฉัยได้ แต่บังคับไม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่สามารถเขียนค่าบังคับไปในคำวินิจฉัยได้ ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการนำคดีขึ้นสู่ศาล

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า เมื่อคดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ สามารถนำขึ้นสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้แม้ไม่ทั้งหมดก็ตาม เห็นควรเพิ่มความเป็นมาตรา (๗/๑) ซึ่งกำหนดให้ คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ศาสตราจารย์กิตติคุณบวรศักดิ์ อุวรรณโณ รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สอง จะรับไปตรวจสอบถ้อยคำให้ถูกต้องครบถ้วน และนำเสนอที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้เพิ่มหลักการ โดยแก้ไขเพิ่มความเป็น (๗/๑) ดังนี้

“(๗/๑) คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ”

ทั้งนี้ รอการพิจารณาเพื่อกำหนดว่าความดังกล่าวจะเป็นอนุมาตราได้ ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องได้เพิ่มมาตรา ๔๔/๑ แล้ว

มาตรา ๘ - มาตรา ๑๐

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑

ไม่มีการแก้ไข

ประเด็นอภิปราย

ประเด็นที่ ๑ ปัญหาการได้มาซึ่งกรรมการสรรหา

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการการและที่ปรึกษา ได้ตั้งข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า การที่กำหนดให้กรรมการสรรหาที่เป็นบุคคลที่องค์กรอิสระแต่งตั้ง จากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการไม่เป็นผู้นับถือศาสนาหรือมีเชื้อชาติใด ๆ ได้ ซึ่งมีผลต่อรายได้ของบุคคลอันเป็นเหตุผลสำคัญต่อการตัดสินใจสมัครรับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหา ในทางปฏิบัติจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการได้มาซึ่งกรรมการสรรหาในสัดส่วนผู้แทนองค์กรอิสระ ซึ่งอาจจะทำให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วย

เฉพาะกรรมการโดยตำแหน่งเท่านั้นหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เมื่อพ้นจากการเป็นกรรมการสรรหาแล้ว จะสามารถกลับเข้ามาเป็นกรรมการสรรหาใหม่อีกครั้งได้หรือไม่

ต่อข้อสังเกตดังกล่าว นายธนาววัฒน์ สังข์ทอง กรรมการธิการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และที่ต้องกำหนดไว้สูงนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะ ต้องห้ามของผู้ที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยกรรมการสรรหาทำหน้าที่ในการ สรรหา และพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกหรือ ได้รับการสรรหาและการโดยตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหามีสิทธิได้รับค่าตอบแทน และสามารถลาออกจากการเป็นกรรมการสรรหาได้ นอกจากนั้น ยังกำหนดให้กรรมการสรรหาพ้นจาก ตำแหน่งเมื่อมีเหตุที่จะต้องมีการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่แทนตุลาการศาลที่พ้นจากสภา ตำแหน่ง ซึ่งจะทำให้กรรมการสรรหาซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ตามเหตุที่จะต้องสรรหา ผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง ซึ่งการเป็นกรรมการสรรหา นั้น กรรมการสรรหาที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว สามารถกลับมาเป็นกรรมการในชุดใหม่ได้ เนื่องจากกฎหมาย ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้

ประเด็นที่ ๒ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการริเริ่มกระบวนการสรรหา

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการธิการและที่ปรึกษา ได้ตั้งข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า ในกรณี ที่กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของกรรมการสรรหา นั้น ในอดีตที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาการดำเนินการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เนื่องจากในทางปฏิบัติสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะไม่สามารถทราบถึงการพ้นจากตำแหน่ง ของกรรมการ ประกอบกับรายละเอียดของกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งนั้นเป็นกรรมการในองค์ประกอบใด จึงประสบปัญหาการเริ่มต้นดำเนินกระบวนการสรรหา ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหา ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา จึงเสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่าควรกำหนดให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายนี้หรือไม่ว่า เมื่อมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภาทราบและเริ่มดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างต่อไป

นายเชาวนะ ไตรมาศ กรรมการธิการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติ ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะแจ้งเรื่อง มายังสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง ต่อไป

จากนั้น ที่ประชุมได้มีการหารือในประเด็นการกำหนดผู้รับผิดชอบในการริเริ่มกระบวนการสรรหาว่า ควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการธิการและที่ปรึกษา เห็นว่า แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับในทางปฏิบัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ทำหน้าที่ในการแจ้งเกี่ยวกับกรณีมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งต่อสำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่แล้ว จึงเห็นควร ให้คงความในมาตรา ๑๑ ไว้ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการไว้พิจารณา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการ ป้องกันปัญหาการตีความกฎหมายในเรื่องดังกล่าวที่ประชุมเห็นควรนำข้อเสนอดังกล่าวไปบรรจุเป็น ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรคงความในมาตรา ๑๑ ไว้ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับหลักการไว้พิจารณา และเห็นสมควรตั้งข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ กรณีเมื่อมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่แจ้งเรื่องมายังสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างต่อไป

มาตรา ๑๒

มีการแก้ไข

ประเด็นอภิปราย

นางปิยภากร ชะธีระคุปต์ นิตกรปฏิบัติกร ในฐานะผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ในบัญญัติมาตรา ๑๒ คณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตว่า “คณะกรรมการมีข้อสังเกตว่า กระบวนการสรรหาตุลาการในชั้นการพิจารณาให้ความเห็นชอบรายชื่อที่เสนอไปยังวุฒิสภา ควรกำหนดระยะเวลาให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน และในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบรายชื่อใดให้ดำเนินการสรรหาใหม่ภายใน ๖๐ วัน โดยเทียบเคียงกับหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๖ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้กำหนดระยะเวลาในการให้วุฒิสภาต้องให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในสัดส่วนผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ๓๐ วันนับแต่วันได้รับรายชื่อ สำหรับในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบรายชื่อใด และคณะกรรมการสรรหามีมติยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอกฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติระยะเวลาในการดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดไว้ ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาเนื่องจากต้องมีขั้นตอนการตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ ดังนั้นจึงได้เสนอกำหนดระยะเวลาใหม่เพื่อให้วุฒิสภาดำเนินการได้อย่างละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น

จากข้อสังเกตข้างต้น ที่ประชุมได้พิจารณาและมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าความในวรรคแต่เดิม และวรรคแก้ไข ของมาตรา ๑๒ ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาในการพิจารณาให้ความเห็นชอบผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาต้องดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่ กรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือการคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด โดยข้อดีของการไม่กำหนดระยะเวลาคือการทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณีที่มีการอาศัยช่องว่างของการไม่กำหนดระยะเวลาการดำเนินการไว้ โดยมีเจตนาที่จะประวิงเวลาในขั้นตอนการให้ความเห็นชอบ ทำให้กระบวนการสรรหา และการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ล่าช้าเกินสมควร ทำให้มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องอาศัยองค์ประชุมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ อันอาจกระทบต่อภารกิจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญได้ ในการนี้ ที่ประชุมจึงเห็นควรที่จะกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการในชั้นการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

โดยวุฒิสภา ที่จะต้องดำเนินการกระบวนการตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรม ของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นไปอย่างรอบคอบและรอบด้าน รวมตลอดทั้งการดำเนินการสรรหา ผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่กรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ มีกรอบ ระยะเวลาการดำเนินการที่เพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมกับการได้รับแต่งตั้ง เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณาระยะเวลาในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ตามที่ เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กำหนดระยะเวลาให้ต้อง ดำเนินการให้ความเห็นชอบ และระยะเวลาดำเนินการสรรหาใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน พบว่า ประสบปัญหาความไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น ที่ประชุมเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินการ กระบวนการ สรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีกรอบระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจนและเหมาะสม จึงควรกำหนด กรอบระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นชอบของวุฒิสภาภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับ รายชื่อ และกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการสรรหาใหม่กรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน โดยนำหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาเป็นแนวทางในการแก้ไขความในมาตรา ๑๒

ต่อจากนั้น นายธนาวุฒิ สังกข์ทอง กรรมการธิการวิสามัญ ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ในชั้นการพิจารณา ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กรณีเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการกระบวนการสรรหา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใต้อายุระยะเวลาเท่าใดนั้น เนื่องจากมีเหตุผลดังนี้

๑. ตามที่เคยได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยวุฒิสภา และกรอบระยะเวลาการดำเนินการสรรหาใหม่กรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบไว้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ฉบับ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ระยะเวลาดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

๒. หากกำหนดระยะเวลาการดำเนินการไว้และถือเอาเรื่องระยะเวลามาเป็นเงื่อนไขในการ พิจารณาให้ความเห็นชอบ จะทำให้เกิดปัญหาการตีความได้หรือไม่ว่าหากวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ภายใต้อายุเวลาที่กำหนด จะเป็นการตัดสิทธิของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อและไม่ได้รับความเห็นชอบ เพราะบุคคลดังกล่าวไม่สามารถสมัครเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในครั้งใหม่ได้อีก

๓. ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสรรหาตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญไว้ว่า เมื่อตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือก ตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่น นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันที่ตำแหน่งว่างลง และในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ดังนั้น การปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะยังคงมีความต่อเนื่อง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อภารกิจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม นายธนาวุฒิ สังกข์ทอง กรรมการธิการวิสามัญ ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ไม่ขัดข้อง หากที่ประชุมเห็นควรกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกำหนดกรอบเวลาการดำเนินการ
ในชั้นการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการสรรหาใหม่ไว้ในร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นเพียงกรอบระยะเวลาการเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา
และกรรมการสรรหา ซึ่งจะไม่มีผลเป็นการตัดสิทธิของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อและไม่ได้รับความ
เห็นชอบแต่อย่างใด

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรให้แก้ไขความในวรรคแปด และวรรคเก้า ของมาตรา ๑๒ โดยนำหลักการ
ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาเป็นแนวทาง
ในการแก้ไขโดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นชอบของวุฒิสภาภายใน
๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ และกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการสรรหาใหม่กรณีที่วุฒิสภา
ไม่ให้ความเห็นชอบ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน โดยมอบหมายให้ นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง
กรรมาธิการวิสามัญ พิจารณากำหนดถ้อยคำให้ถูกต้องตามรูปแบบการร่างกฎหมายและนำเสนอต่อ
คณะกรรมการวิสามัญในการประชุมครั้งต่อไป

มาตรา ๑๓

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔

มีการแก้ไข

ประเด็นอภิปราย

ประเด็นหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้าม
ของกรรมการสรรหา

นายเชาวนะ ไตรมาศ กรรมาธิการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มี
ข้อเสนอแนะมายังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรณีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ
หรือลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา นั้น ควรกำหนดให้บุคคลภายนอกมีหน้าที่และอำนาจในการ
วินิจฉัยจะมีความเหมาะสมกว่าการกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา โดยได้เสนอ
หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ดังกล่าว คือ วุฒิสภา หรือที่ประชุมใหญ่
ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย กรรมการสรรหาที่มาจากคณะกรรมการสรรหา
ทุกคณะรวมกัน หรือศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบ

ต่อจากนั้น นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมาธิการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า กรรมการ
สรรหาในสัดส่วนของบุคคลที่องค์กรอิสระแต่งตั้ง มีโอกาสที่จะถูกร้องเรียนให้มีการวินิจฉัยคุณสมบัติ
และลักษณะต้องห้ามมากกว่ากรรมการสรรหาในสัดส่วนอื่น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า
ผู้ที่เหมาะสมในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา
คือ คณะกรรมการสรรหา เนื่องจากเห็นว่ากรรมการสรรหาในสัดส่วนดังกล่าว มาจากการพิจารณา
แต่งตั้งจากองค์กรอิสระต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาเลือกบุคคลที่ไม่มี
ลักษณะต้องห้าม มีคุณสมบัติถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และเหมาะสมกับการเป็นกรรมการ
ซึ่งเท่ากับว่าองค์กรอิสระแต่ละองค์กรได้มีการพิจารณาความเหมาะสมของบุคคลที่จะมาเป็นกรรมการ
สรรหาในชั้นหนึ่งแล้ว และการที่จะกำหนดให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการอาจทำให้เกิด
ความล่าช้า และปัญหาในทางปฏิบัติได้ นอกจากนี้ได้นำหลักการในการพิจารณากรณีการคัดค้าน

ตุลาการในการนั่งพิจารณาคดีที่ให้ตุลาการศาลด้วยกันเองเป็นผู้พิจารณา มาเป็นแนวทางการกำหนด ผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา ดังกล่าว ทั้งนี้ ในการดำเนินการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา ขององค์กรอิสระอื่นตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ก็ได้กำหนดไว้ใน ลักษณะเดียวกันกับที่กำหนดไว้ในวรรคสี่ของมาตรา ๑๔

ในประเด็นนี้ที่ประชุมพิจารณากันอย่างกว้างขวางและเห็นว่า ปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในกรณีของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา และกรณี ของกรรมการสรรหา นั้น ในทางปฏิบัติการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ และลักษณะ ต้องห้ามของกรรมการสรรหาจะต้องดำเนินการอย่างละเอียด และรอบคอบ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการ ดำเนินการ ซึ่งผู้ที่เหมาะสมที่จะมีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะ ต้องห้ามของกรรมการสรรหา ที่ประชุมได้พิจารณาถึงหน่วยงานที่มีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ ดังกล่าว ตามข้อเสนอแนะของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบกับการพิจารณาจากการดำเนินการ ในทำนองเดียวกันและที่มีได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ แล้ว ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงาน หรือบุคคลอื่นแทนคณะกรรมการสรรหาเพื่อป้องกันปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกัน ของผลประโยชน์ (conflict of interest) ของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาและมีความเห็น ไปในแนวทางเดียวกันว่าศาลปกครองสูงสุดเป็นหน่วยงานที่มีความเหมาะสม โดยกำหนดกรอบระยะเวลา ในการพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง นอกจากนี้ ที่ประชุมเห็นว่า หากมีปัญหาต้องวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหามาสู่ ศาลปกครองสูงสุด อาจจะเป็นเหตุให้ระงับหรือชะลอการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับการสรรหาที่ได้ ดำเนินการไปแล้ว จึงเห็นควรกำหนดเพิ่มเติมหลักการเกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ที่มีการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองสูงสุดตลอดจนภายหลังที่ศาลมีคำวินิจฉัยไว้ในร่างมาตรา ๑๔

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๔ โดยกำหนดให้ศาลปกครองสูง เป็นผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของกรรมการ สรรหา พร้อมทั้งเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลังที่มีการเสนอเรื่อง ต่อศาลปกครองสูงสุดตลอดจนภายหลังที่ศาลมีคำวินิจฉัยไว้ในมาตรา ๑๔ ด้วย โดยมีขอบหมายให้ นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง กรรมการวิสามัญ พิจารณากำหนดถ้อยคำให้ถูกต้องตามรูปแบบของการ ร่างกฎหมายและนำเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญในการประชุมครั้งต่อไป

๓.๒ การเปิดเผยบันทึกการประชุม

นางปิยาภา ชะธีระคุปต์ นิตกรปฏิบัติการ ในฐานะผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ วิสามัญ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๑๒๙ วรรคหก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเปิดเผยบันทึกการประชุม รายงาน การดำเนินการ รายงานการสอบหาข้อเท็จจริง หรือรายงานการศึกษา แล้วแต่กรณี ของคณะกรรมการ ให้ประชาชนทราบ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติมิให้เปิดเผย ในการนี้ จึงขอให้ ที่ประชุมพิจารณาทบทวนการเปิดเผยเพื่อมีมติดังกล่าวตามที่เห็นสมควร

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการธิการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้ให้ข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า
ในชั้นระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการธิการวิสามัญยังไม่มีมติชัดเจนและยังไม่ได้ข้อยุติ ดังนั้น
ในเบื้องต้นเห็นว่า ยังไม่สมควรเปิดเผยบันทึกการประชุมจนกว่าจะครบวงพิจารณาในชั้นกรรมการ
จะแล้วเสร็จ

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นชอบตามข้อสังเกตของพลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการธิการวิสามัญ
และที่ปรึกษา โดยยังไม่เปิดเผยบันทึกการประชุมจนกว่าจะครบวงพิจารณาในชั้นกรรมการ
จะแล้วเสร็จ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมกำหนดให้มีการประชุมครั้งต่อไปในวันศุกร์ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข ๒๑๙ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

เมื่อที่ประชุมได้พิจารณาตามระเบียบวาระการประชุมมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว
ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ ประธานคณะกรรมการธิการวิสามัญ ได้กล่าวขอบคุณกรรมการ
วิสามัญและผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านแล้วกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๑๐ นาฬิกา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นางแจ่มจรัส มงคลนำ นิติกรปฏิบัติการ
นางสาวสิริลักษณ์ เหมชาติลือชัย วิทยากรปฏิบัติการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม
นายสุนทร อินทร์อำ / ตรวจ / ทาน
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญ ๕
วันพุธที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ได้รับรองบันทึกการประชุมครั้งที่ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๕
ตุลาคม ๒๕๖๐ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐

(ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

